

GRØNLANDS MINELOV UNDER LUP

Af Ole Lauritzen

I maj 1965 trådte Grønlands Minelov i kraft, den lov som skulle sætte gang i efterforskningen og udnyttelsen af råstoffer på Grønland, til gavn for hele det grønlandske samfund.

Til dato er der kun sket lidt, og da jeg selv i ca. 11 år har søgt om koncession på olieboringer, har jeg en god ide om, hvorfor der sker så lidt.

Hovedårsagen er, at de vise lovgivere ikke har klargjort deres hensigter, hvilket betyder, at alt for meget henvises til beslutning i ministerierne. Det kan være vanskeligt at tage beslutninger, som kan bevirke kritik på et senere tidspunkt. Findes der råstoffer, vil misundelsen få rig lejlighed til at boltre sig, det er jo altid let at være bagklog.

En koncessionsansøger er underkastet følgende vilkår: Han kan ikke få en garanteret tilladelse til udnyttelse af eventuelle forekomster, samtidig med at han får tilladelsen til at efterforske dem. Dette betyder, at ansøgeren skal investere millionbeløb og samtidig løbe den risiko, at alt tabes, hvis ingen forekomster findes, og hvis der findes noget, kan betingelserne sættes så hårdt op, at der ikke er muligheder for udnyttelse. Se f. eks. § 15 stk. 3:

Stk. 3. Ved meddelelse af koncession i direkte fortsættelse af og på grundlag af et tidligere efterforskningsarbejde udført i henhold til reglerne i kap. III har indehaveren af efterforskningskoncessionen fortrinsstilling, såfremt han opfylder koncessionsbetingelserne og der ikke foreligger ganske særlige omstændigheder, der gør det rimeligt at give koncession til en anden ansøger.

Denne paragraf siger, at den, som har benyttet store beløb på efterforskning af råstoffer, har en *fortrinsstilling*, men der kan meget let findes „ganske særlige omstændigheder“, som indebærer, at udnyttelseskoncessionen gives til en anden. Dette kunne f. eks. betyde, at et stort, velkonsolideret firma kunne få udnyttelseskoncessionen, fordi man mente, at et mindre firma ikke kunne klare opgaven, eller det kunne betyde, at et statsforetagende skulle overtage opgaven.

Med hensyn til en koncessions varighed siger § 15 stk. 2:

Stk. 2. Koncessionen meddeles for et nærmere bestemt område og for et tidsrum af indtil 50 år.

Denne paragraf indebærer, idet en koncession kan gives for et tidsrum af *indtil* 50 år, at en koncession for kun ét år kan meddeles, hvis dette er politisk ønskeligt.

§ 17 stk. 1 & 2 omhandler afgiftens art og størrelse:

§ 17. Koncessionen skal som hovedregel indeholde bestemmelse om det offentliges andel i udbyttet, når den investerede kapital med tillæg af et passende beløb til forrentning er indtjent gennem minevirksomhedens drift.

Stk. 2. Når omstændighederne taler derfor, kan statens og Grønlands landskasses økonomiske interesser dog sikres ved fastsættelse af en koncessionsafgift eller på anden måde.

§ 17 viser, hvor løst man har fastsat spørgsmålet om eventuelle afgifter, hvilket bevirker, at man administrativt ikke tør give løfter om et vist maximum. Ej heller vil man sige, på hvilken basis afgifter skal betales, om det skal ske i form af deltagelse i et afgiftspligtigt mineselskab, eller i anden mere direkte form. I sidstnævnte fald om de skal betales som en del af et overskud, eller som en procentdel af salget af det udvundne råstof, men i dag kan man ikke gøre op med sig selv, hvor stor afgiften skulle være eller på hvilken basis den skal betales.

Forklaringen er sikkert den, at man i et ministerium ikke vil binde sig, fordi der vil kunne komme store vanskeligheder, hvis det viste sig, at en koncessionshaver virkelig fandt noget, som kunne give overskud. Den menneskelige natur ville da slutte, at alle fra begyndelsen „var klar over, at der var store naturrigdomme i Grønland, og det er derfor uforståeligt, at man kunne give en sådan koncession til en ansøger“. Dette er også en af grundene til, at enhver koncessionsansøger i forvejen må have vished for afgiftens størrelse, da staten ellers kunne fristes til at tage en for stor del af kagen. Man glemmer jo ofte, at det, som er godt for en koncessionshaver (som er et dansk aktieselskab), også er godt for Danmark . . .

Men selvom en koncessionshaver har fået garanteret en udnyttelseskoncession, og det ligger fast, at denne dækker et bestemt åremål, samt at afgiften vil være af en bestemt størrelse, er der stadig en mistelten, som ikke er taget i ed. Loven siger intet om en udnyttelseskoncessions arealstørrelse. Dette bevirker, at man udmærket kan give en tilladelse til udnyttelse af f. eks. kun én kvadratkilometer, mens de øvrige arealer udliciteres til andre eller overtages af staten til egen udnyttelse. (Kommentarerne til loven omtaler vedrørende efterforskning et areal på ikke over 5000 km² – naturligt

og praktisk afgrænset, men dette er ikke altid nok, og ministeriet kan ikke give dispensationsløfter i denne forbindelse.)

Som det ses, er der mange faldgruber i mineloven, som den nu ser ud, og det kan måske siges, at man er lovlig mistroisk, hvis man frygter, at den danske stat skulle benytte sig af dette. Men hvis man ser sig omkring ikke alene til de arabiske lande, men også til England og Norge, vil man bemærke, at en koncessionshaver, som virkelig har udsigt til at få fortjeneste på sin koncession, kan blive udsat for et stort pres fra politisk side. I England, f. eks., lå alle de ovennævnte problemer helt klar, bortset fra at man ikke havde aftalt den pris, eventuelle gasfund skulle betale med, når gassen begyndte at strømme. Dette bevirkede en lang tovtrækning, idet den engelske regering nu søger at reducere prisen således, at der ikke vil være rimelig dækning af koncessionshavernes udgifter og risiko, og man truer endog med nationalisering af gasfundene, hvis koncessionshaverne ikke makker ret . . .

Før loven om minedrift i Grønland trådte i kraft, påpegede jeg visse af dens mangler, men uden større held, og selvom jeg gentagne gange har henvist til, at A. P. Møller har fået en koncession på et meget stort område, med en fastsat afgift og for en fastlagt periode, har det ikke været muligt at gennemføre lignende betingelser for Grønlands vedkommende.

Jeg ser derfor med bekymring på mulighederne for en erhvervsmæssig udvikling i Grønland, baseret på evt. naturrigdomme, fordi mineloven ikke giver sikkerhed for, at en koncessionshaver får dækning for sit arbejde og sine risici. Det er iøvrigt forbavsende, at grønlænderne ikke for længe siden har forlangt, at der sker noget i denne sag, som kan få så stor betydning for Grønlands fremtid.